

Ændringsforslagene nr. 1 og 2, § 3, således ændret, og §§ 4 og 5 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5 forkastedes med 120 stemmer mod 7.

Ændringsforslag nr. 4 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 6 vedtoges med 121 stemmer mod 7.

§ 6, således ændret, og §§ 7-21 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om tatoivering.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 123) findes i tidenden sp. 3579, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 971).

Der var stillet 3 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Camma Larsen-Ledet: Som det fremgår af betænkningen over forslag til lov om tatoivering, har udvalget holdt 4 møder og herunder haft samråd med justitsministeren.

Overlæge Michael Pers fra rigshospitalets plastikkirurgiske afdeling og overlæge Tor-

ben Jersild fra Københavns fængselsvæsen har haft foretræde for udvalget, der endvidere har modtaget overlæge E. Juel Henningsen fra sundhedsstyrelsen. Endvidere har tre praktiserende tatoivører fra Nyhavn, de herrer Peter Pedersen, Ole Hansen og Leif Hvolby, haft foretræde.

Bortset fra min partifælle hr. Jørgen Peder Hansen indstiller udvalgets medlemmer, at § 1 vedtages her ved anden behandling. Heri står:

„Den, der tatoiverer en person under 18 år, straffes med bøde eller hæfte, medmindre højere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning.“

Som tilføjelse foreslår udvalget, tiltrådt af justitsministeren, at der til § 1 føjes et stk. 2, som lyder:

„På samme måde straffes den, der tatoiverer en person i hoved, på hals og på hænder.“

Hermed giver lovforslaget — hvis det vedtages, vel at mærke — et generelt forbud mod tatoivering de nævnte steder, hvilket må tillægges betydning, da det har vist sig, at almindeligt synlige tatoiveringer kan virke diskriminerende ved stillingsansættelse, ligesom de kan volde store vanskeligheder bl. a. i et resocialiseringsarbejde inden for børne- og ungdomsfor sorgen og også inden for fængselsvæsenet.

Så vidt er udvalget enigt bortset fra som nævnt hr. Jørgen Peder Hansen. Men her hører så til gengæld også enigheden i udvalget op. Lovforslagets § 2, der foreskriver almindelig butikslukketid for erhvervsmæssig tatoiveringsvirksomhed, kan ikke samle et flertal, end ikke et flertal blandt min egen gruppes medlemmer i udvalget. De frie kræfters spil bolttrer sig særligt i denne sag.

Skulle § 1 med de to stykker blive vedtaget i folketinget, er der skabt dækning for det, jeg bad om i mit spørgsmål til justitsministeren den 20. oktober sidste år fra denne talerstol. Men jeg havde gerne set lovforslagets § 2, der foreskriver almindelig butikslukketid for erhvervsmæssig tatoiveringsvirksomhed, gennemført også, for tatoivering er en meget alvorlig sag. Her er tale om en vare, som kræver megen omtanke, inden den købes, og ved at flytte tatoivørernes arbejdstid til dagtimerne indskrænker man ikke den frie adgang til

[Camma Larsen-Ledet.]

tatovering af voksne, men der vil ske det, tror jeg, at en større procentdel end nu ved, hvad de indlader sig på gennem en tatovering.

Jeg var derfor glad ved, at fru Gerda Møller ved lovforslagets første behandling på det konservative folkepartis vegne gav støtte — omend betinget — til en respektering af lukkeloven. Nu undrer det mig til gengæld, at man uden videre springer fra, hvor man ellers kunne have hjulpet en del mennesker fra at komme på en glidebane af de ubehagelige.

Ved en respektering af lukkeloven tror jeg man kunne højne tatovørvirksomheden. Nu påstod repræsentanterne i førnævnte deputation fra tatovørerne i Nyhavn ganske vist, at de aldrig skamferede personer med deres tatoveringer, og jeg tror da gerne, at de handler ud fra denne overbevisning. Der er bare det ved det, at vi andre lægger noget andet i begrebet. Når f. eks. en af de i deputationen nævnte tatovører har tatoveret navn og adresse på et par kvindebryster, så forstår jeg derved en skamfering af en person. Et sådant navneskilt kan være en stor belastning at bære, og det viste sig senere, at det blev det også for den pågældende. I et sådant tilfælde mener jeg at der er tale om vansiring af et menneske. Det var den og lignende fejltagelser, der burde undgås, og her er det, jeg tror, at hvis tatovering blev et håndværk i dagens lys, ville mange faldgruber kunne undgås.

Jeg kan derfor anbefale lovforslaget med ikrafttræden den 15. juni i år.

Per Møller: Der står i bemærkningerne til lovforslaget:

„Forslaget bygger på det synspunkt, at det ud fra almindelige betragtninger om den personlige handlefrihed som almindelig regel bør stå folk frit for, om de vil tatoveres.“

Jeg synes, det er et rimeligt udgangspunkt, ministeren her har lagt til grund for sit lovforslag. Det vil ikke være naturligt eller glædeligt, om folkettinget havner i en, skal vi sige lidt hovmodig holdning til begrebet tatoveringer, at man sætter sig til doms over, hvorvidt det nu er rigtigt eller ikke rigtigt. Det er nu engang sådan, at nogle synes, det er grimt og simpelt at

have tatoveringer, mens der er andre, som har en helt modsat mening, og som synes, at det kan være ganske mandigt eller smukt, eller at det i hvert tilfælde er udtryk for en vis samhörighed med andre mennesker, det være sig selskabeligt, fagligt eller på andet sæt. Jeg synes ikke, det kan være naturligt, at folkettinget skulle dømme mellem disse to opfattelser, og derfor vil jeg anerkende den principielle indstilling, der er udtrykt i de ord, jeg citerede.

På den anden side er det selvfølgelig, at mindreåriges evne til at bedømme rækkevidden af en tatovering ikke er tilstrækkelig, når de er under 18 år, så den paragraf, der sætter denne grænse, synes jeg er velbegrundet og god.

Lovforslagets § 2, der fastsætter lukkelovstider for erhvervsmæssig tatovering, synes jeg både er forkert og forfejlet. Det var meget bemærkelsesværdigt, at fru Camma Larsen-Ledet, da hun skulle begrunde den, sagde: tatovering er en alvorlig sag. Dermed afsløredes sådan set det, der ligger bag denne paragraf, nemlig at man vil bruge lukkelovsbestemmelser til at forhindre folk i at blive tatoveret, skønt man i lovforslagets bemærkninger generelt hævder, at det vil man ikke blande sig op i. Det er ikke de motiver, de bevæggrunde, der i al almindelighed ligger bag vore lukkelovsbestemmelser, der er fremdraget til forsvar for forslaget om, at lukkelovsbestemmelserne skal gælde for den erhvervsmæssige tatovering. Det er tydeligt, at man med denne bestemmelse ligesom vil gå en bagvej og opnå noget, man ellers ikke rigtig tør vedstå at man sigter på. Jeg synes som sagt heller ikke, man skal sigte på det, og derfor vil jeg anbefale, at man stemmer imod en vedtagelse af denne paragraf.

Jeg tror også, at den vil forfejle sin virkning, thi hvis man tvinger de egentlige erhvervsmæssige tatovører til at holde lukket på den tid af døgnet, hvor der rent naturligt er mest søgning, ja, så driver man kunderne til at opsøge kvaksalvere, folk, der har tatovering som en hobby. Man når til, at tatoveringen kommer til at foregå i tilfældige baglokaler til restauranter eller lignende steder, hvor de hygiejniske vilkår er væsentligt ringere end dem,

[P^{er} Møller.]

der er gældende i de egentlige butikker. Jeg er ikke i tvivl om, at de tatovører, der har dette erhverv som deres heltidsbeskæftigelse, har en ikke ringe ansvarsfølelse, som vi godt kan anerkende; dermed er ikke sagt, at alle fremgangsmåder og metoder er helt, som rimeligt var; en vis sygdomsrisiko er der vel stadig forbundet med tatoveringer, men hvis man vil det til livs, tror jeg, man vil være bedst tjent med, at tatoveringerne i så stor udstrækning som muligt kommer til at foregå i egentlige butikker eller håndværkslokaler, hvad man nu vil kalde det.

Jeg vil derfor anbefale, at man følger flertallet i udvalget og stemmer for at afvise forslaget om at indføre lukkelovsbestemmelser for den erhvervsmæssige tatovering.

Gerda Møller: I den artikel i Ugeskrift for Læger, som lægerne Pers og von Herbst skrev, og som vel egentlig er årsagen til, at vi i dag behandler et lovforslag om tatovering i folketinget, skriver de to læger, at tatovering er hævdevunden skik og brug inden for bestemte professioner, især blandt søfolk og håndværkere. Der er jo i øvrigt også her i landet erfaring for, at adskillige, der som voksne og med fuldt overlæg har ladet sig tatovere, senere hen i livet og i resten af deres levetid har været glade for og tilfredse med, at de er blevet tatoveret, og derfor synes jeg, det er rart at konstatere, at ikke alt i dette land skal være forbudt, og at det foreliggende lovforslag hovedsagelig tager sigte på at beskytte de unge under 18 år.

Jeg kan derfor på det konservative folkepartis vegne anbefale bestemmelsen i lovforslagets § 1, der gør det strafbart at tatovere personer under 18 år, samt det stillede ændringsforslag til § 1, der indfører almindeligt forbud imod tatovering af personer i hovedet, på halsen og på hænderne. Unge under 18 år er jo ikke myndige, og gennem de undersøgelser, der har været foretaget, har det vist sig, at de ikke altid

er i stand til at overskue konsekvensen af de handlinger, de foretager, og heller ikke, hvad tatovering kan medføre for dem senere i livet. Derfor synes jeg, det er rigtigt, at vi gennem dette lovforslag medvirker til at gennemføre den beskyttelse af de unge, som en straf for tatovering vil være.

Selv om vi i det konservative folkeparti er tilhængere af den størst mulige frihed og det størst mulige personlige ansvar for det enkelte menneske, finder vi det også rigtigt at medvirke til, at det bliver forbudt at foretage tatovering på hals, i hoved og på hænder. Der kan jo opstå visse vanskeligheder for de mennesker, der har fået foretaget sådanne tatoveringer, vanskeligheder med hensyn til at få erhverv inden for visse områder af vort erhvervsliv; der kan være vanskeligheder, når de står over for at skulle indgå ægteskab, og der kan være vanskeligheder med hensyn til resocialisering.

Derimod kan vi fra konservativ side ikke medvirke til gennemførelsen af § 2 i lovforslaget, der vil bringe tatovørerne ind under lukkelovens bestemmelser. Det sagde jeg også allerede ved første behandling. Jeg sagde i hvert fald, at jeg havde nogle betænkeligheder ved at gå ind for denne bestemmelse, og jeg mener ikke, at jeg, som fru Camma Larsen-Ledet mente, er sprunget fra; jeg sagde netop, at jeg kunne gå ind for at bruge lukkeloven, hvis der dermed skabes sikkerhed for, at ingen tatovering overhovedet kunne foregå efter den almindelige butikslukketid. Det er netop det, der er det springende punkt, for vi mener ikke, at vi gennem denne lovbestemmelse kan få nogen garanti for, at tatovering ikke alligevel vil finde sted, blot ikke hos dem, der kalder sig professionelle tatovører, men hos amatører, som vil trodse forbuddet, og hvis virksomhed det vil volde politiet vanskeligheder at kontrollere.

Det synspunkt, jeg her fremfører, støttes jo også af Foreningen af Politimestre i Danmark ifølge de udtalelser og ifølge det

[Gerda Møller.]

materiale, der foreligger for udvalget netop på dette punkt.

Derfor vil jeg slutte med at anbefale, at man stemmer for de af udvalget stillede ændringsforslag, som går ud på at forbyde tatovering i hoved, på hals og på hænder samt at ændre ikrafttrædelsesdatoen til 15. juni 1966, og at følge udvalgsflertallet med hensyn til at lade § 2, altså bestemmelsen om at tatovørerne skal ind under lukkeloven, udgå.

Else-Merete Ross: Ved første behandling gik jeg på det radikale venstres vegne ind for § 1 i ministerens lovforslag. Vi finder, at det er rigtigt at forbyde tatovering af personer under 18 år, lige meget om tatoveringen foretages af professionelle tatovører eller af amatører eller af unge indbyrdes. De oplysninger, der foreligger fra læger og sociale institutioner om antallet af unge, der senere fortryder, at de er blevet tatoveret, og oplysningerne om vanskeligheder i resocialiseringsarbejdet på grund af tatoveringer gør det efter vor mening helt rigtigt at forbyde tatovering af unge under 18 år. I forbindelse med lovforslagets gennemførelse vil det blive nødvendigt at intensivere oplysningsarbejdet angående tatovering på børne- og ungdomsinstitutioner, så man kan være helt sikker på, at ingen under 18 år på grund af uvidenhed kommer til at overtræde loven.

Det radikale venstre kan også give tilslutning til ændringsforslag nr. 1, forbuddet mod, at der i fremtiden bliver tatoveret i hovedet, på halsen og på hænderne, da det har vist sig, at mange, der er tatoveret på disse synlige steder, kan få vanskeligheder ved at opnå stillinger, de senere i livet gerne vil have. Så vidt jeg har forstået på tatovørerne, er også de imod tatoveringer på disse steder.

Ved første behandling sagde jeg, at ministeren ved at foreslå ændrede åbningstider for tatovørerne indirekte har taget stilling til tatovering som noget ikke ønskeligt, noget, han også gennem ændrede lukketider vil hindre folk over 18 år i så langt som det er muligt. Selv om jeg personlig ikke synes om tatoveringer, kan jeg ikke se, at det kan være rigtigt at forsøge at hindre folk, som har en anden indstilling, i at få fore-

taget tatoveringer. Er man over 18 år, må man selv kunne bestemme, om man vil eller ikke vil. Hvis vi ville følge ministerens forslag om, at de 10 professionelle tatovører, der findes i Danmark, skulle lukke deres forretninger på samme tid som andre forretninger, ville man herved sandsynligvis give de ikke-professionelle tatovører muligheder for at udvide deres virksomhed. Det tror jeg bestemt ikke ville være heldigt. Derfor ønsker mit parti, at lovforslagets § 2 skal udgå.

Under første behandling spurgte jeg, om der fandtes undersøgelser, der redegjorde for de psykologiske motiver for at lade sig tatovere. Det fik jeg intet svar på, og der er heller ikke under udvalgsarbejdet kommet noget frem herom. Rent amatør-mæssigt nævnedes jeg nogle tænkelige motiveringer; om de er rigtige eller ej, får vi ikke at vide i denne omgang, men så meget kan vi i hvert fald slå fast, at der er nogle mennesker, som af en eller anden grund ønsker at lade sig tatovere. I mit parti mener vi, at vi skal respektere den personlige frihed hos personer over 18 år og som lovgivere passe på, at vi ikke, fordi vi tilfældigvis ikke selv har den samme trang, optræder som barnepiger over for vore medborgere.

Jeg skal derfor opfordre til at stemme for lovforslagets § 1, ændringsforslag nr. 1, ændringsforslag nr. 2 om, at § 2 udgår, samt ændringsforslag nr. 3 om ikrafttrædelsestidspunktet.

Vivike: Det foreliggende lovforslag minder mig noget om udtrykket at skyde spurve med kanoner. Man har gjort tatovering til et meget stort problem, hvad jeg ikke mener at det er. Da jeg sejlede, var det almindeligt, at i et lukaf med 10 mand var de 9 tatoverede, og 1 var ikke, og nu er forholdet ved at være det omvendte. Det er altså noget af en tilbagegang i de kredse, der traditionelt har brugt tatovering.

Nu kan man fremsætte den påstand, at der sikkert foregår mere tatoveringsvirksomhed, i hvert fald i Nyhavn, end der gjorde for mange år siden, og det er måske rigtigt, men det hænger jo sammen med andre ting. For mange år siden vidste enhver sømand verden over, at de bedste tatoveringer fik man i Liverpool; det gør man ikke mere, for tatovøren er død. Men

[Vivika.]

nu ved de samme søfolk, at de bedste tatoveringer får man i København, og det er medvirkende til, at der tatoveres en del, og en meget stor part — sikkert det store flertal — af klientellet er udlændinge.

Så fremhæves det, at unge mennesker i land og navnlig de unge fra institutionerne er tilbøjelige til at lade sig tatovere eller tatoverer sig selv. Det kan jo hænge sammen med, at andre unge f. eks. lader håret gro eller ifører sig en påklædning, der er mere praktisk end den, vi andre går i. Måske er disse statussymboler udslag af en protest imod den konformitet, der er i samfundet. Jeg mener i øvrigt, det var langt bedre med oplysning i stedet for tvangsforanstaltninger i dette spørgsmål.

Socialistisk folkeparti kan gå ind for, at man forbyder tatovering af unge under 18 år. Det er jo i de meget unge år, man er benådet med levsindighedens gave og i stærkere grad levs efter det mexicanske ordsprog, der siger: vær aldrig forsigtig.

Vi kan gå ind for ændringsforslaget om forbud mod, at hoved, hals og hænder tatoveres, og vi må også kraftigt gå ind for, at § 2 i lovforslaget bliver strøget, således at tatovørerne ikke skal følge almindelig butikslukketid.

Fru Camma Larsen-Ledet siger godt nok, at så er der alligevel fri adgang til at blive tatoveret. Ja, det er et spørgsmål om, hvad fri adgang er. Jeg mener nu, det er noget teoretisk, for det er nu engang umuligt at passe sit arbejde samtidig med, at man bliver tatoveret, og det er jo ikke alle, der kan gå fra deres arbejde, når de får lyst til det. Hvis vi lukker forretningerne om aftenen, vil der ske det, at der alligevel tatoveres; en hvilken som helst pige i Nyhavn, en hvilken som helst tjener vil altid vide, i hvilke baglokaler og køkkener man kan få tatoveringer udført, og så må vi gå ud fra, at de udføres af fuskere, at der laves dårligt arbejde, og at det gøres af mennesker, der ikke tager hensyn til loven og tatoverer under aldersgrænsen og også på synlige steder, så hvis denne § 2 ikke fjernes, vil lovforslaget kun få én betydning, nemlig en negativ betydning. Hvis der er et problem, vil vi ikke hjælpe på problemets løsning, men så vil vi forøge og forværre dette problem.

Derfor vil jeg anbefale, at man følger de 14 udvalgsmedlemmer, der har stillet ændringsforslag om, at § 2 udgår. Gør vi ikke det, så foretager vi os noget, der er meget værre end intet; så forværrer vi nemlig problemet, hvis det foreligger.

Johan Asmussen: Vi er i mit parti ikke helt uenig med den vurdering, der kom frem for nogle dage siden i en ledende artikel i et af de københavnske blade, som talte om, at man her forvilder sig ind i bagatellernes rosenhave, og at ministerens lovforslag mod tatoveringer er et smukt eksempel fra den småtingsafdeling, hvor velmenende mennesker spilder deres tid.

Vi forstår godt ud fra det materiale, som er fremlagt, at der åbenbart har været og er en lang række tilfælde, som har ført til alvorlige komplikationer og konsekvenser af noget, der ligger vel nok de fleste af os så fjernt som tatoveringer, og derfor vil vi heller ikke bagatellisere den side af sagen. På den anden side har vi vor alvorlige tvivl om, hvorvidt en lov som denne i virkeligheden vil komme til at bøde så forfærdelig meget på det, som der kunne være grund til at forbedre. Men i tilslutning til det standpunkt, som jeg på mit partis vegne indtog ved første behandling, kan vi gå med til et forbud mod tatovering af de unge; når det drejer sig om børn og unge i hvert fald under 18 år, kan der være mening i at sætte et beskyttelsesapparat i gang, det erkender vi, men derudover ville vi ikke være gået.

Det glæder mig, og vi er tilfreds med, at udvalgsbehandlingen har medført, at i hvert fald et flertal er gået imod reglen om den almindelige butikslukketid; jeg mener, at det er et udslag af realitetssans at lade være med at sætte en sådan restriktion for noget som dette.

Så har man jo smykket, kan man måske sige, lovforslaget med ændringsforslaget om et forbud mod tatovering på hoved, hals og hænder, og det kan vi efter omstændighederne også støtte. I det hele taget er vort syn på dette spørgsmål det, at det, som vedtages her, vel nok ikke skader og forhåbentlig forbedrer forholdene på de punkter, hvor der har været behov for hjælp, selv om vi ikke har alt for stor tiltro

[Johan Asmussen.]

til virkningerne. På den baggrund kan vi altså fortsat tilsiige vor tilslutning.

Jørgen Peder Hansen: Som det ses af betænkningen, kan jeg ikke tilslutte mig ministerens lovforslag, således som det foreligger til behandling. Jeg må derfor gå imod §§ 1 og 2.

For en ordens skyld vil jeg gerne understrege, at jeg er enig med ministeren og andre om det ønskelige i at nå frem til en nedsættelse af tatoveringshyppigheden; jeg har blot ment, at det kunne og burde ske på frivillighedens grundlag, også hvor det drejer sig om personer under 18 år, og jeg skal begrunde mit synspunkt.

Overlæge Torben Jersild har under udvalgsarbejdet afgivet den oplysning, at der for tiden forberedes et oplysningsfremstød for at anskueliggøre, hvilke uheldige og ofte beklagelige konsekvenser det kan få at lade sig tatovere. Overlæge Jersild føjede yderligere på forespørgsel til, at man ventede sig en hel del af en sådan oplysende virksomhed. Som det ligeledes fremgår af bilagene til udvalget, har der ikke hidtil været foretaget noget som helst for at fortælle om de uheldige sider, der kan være ved at lade sig tatovere. Det forekommer mig helt naturligt at prøve at gå vejen over oplysning fremfor at gå vejen over forbud, også, ja, måske ganske særligt, hvor det drejer sig om unge mennesker. Det er ofte sådan med forbud, at de fremmer og ikke hæmmer en udvikling, som man gerne ser begrænset. Forbud animerer til overtrædelser, og dermed skabes der et konfliktforhold til samfundet, hvor man med andre midler efter min opfattelse kunne skabe et tillidsforhold. Ikke i udvalget, men fra anden side er det sagt mig, at disse synspunkter måske er noget vel enkle. Jeg føler mig imidlertid ganske upåvirket af sådanne udsagn, idet jeg naturligvis henholder mig til de erfaringer, vi alle har kunnet gøre om ungdommens modtagelighed for fornuftig oplysning.

Jeg kan heller ikke tilslutte mig synspunktet, der er nedfældet i bemærkningerne til lovforslaget, og hvori det siges, at synspunktet om den personlige handlefrihed ikke har vægt, når det drejer sig om unge og deres forhold til tatovering. Lige gyldigt

om man vælger forbuddets eller oplysningsvej, vil det ganske sikkert være umuligt at forhindre uheldige tatoveringer. Ud fra denne slutning vil jeg endnu en gang lægge hovedvægten på oplysningen.

Må jeg i denne forbindelse gøre opmærksom på, at jeg har ment det rigtigt, at lovforslaget får en tilføjelse om, at det er forbudt at tatovere i hoved, på hals og på hænder, altså hvor en tatovering i det daglige ville være synlig og generende for de fleste.

Jeg kan ikke medvirke til lovforslagets § 2, der henfører tatoveringsvirksomhed under den almindelige butikslukketid. Jeg er overbevist om, at resultatet vil blive, at amatørerne i sidegaderne får øget vind i sejlene til stor skade for og formentlig også fortrydelse hos dem, der forsynes med amatørermæssige tatoveringer. I udvalget er der et flertal, som har dette synspunkt, hvorfor denne paragraf formentlig ikke vil kunne vedtages.

Som det fremgår af mit indlæg, må jeg gå imod §§ 1 og 2. Jeg kan stemme for ændringsforslagene nr. 1 og 2, som efter min opfattelse repræsenterer en forbedring, og endvidere kan jeg gå ind for ændringsforslag nr. 3, der vedrører ikrafttrædelsestidspunktet.

Poul Dam: Selv om jeg ikke har været medlem af udvalget, har jeg ønsket at gøre nogle principielle bemærkninger her ved anden behandling. Det forekommer mig, at hele denne sag, ganske særlig ud fra et ungdomspædagogisk og ungdomspsykologisk syn, er blevet taget på en helt forkert måde. Grundmaterialet er jo nogle lægeundersøgelser, og de er, som lægers undersøgelser meget ofte er, meget ensidige i den forstand, at der helt mangler psykologiske og sociologiske betragtninger.

Det forekommer mig, at man har undladt et meget væsentligt spørgsmål i hele denne sammenhæng, nemlig hvem det er, som lader sig tatovere, og hvorfor de gør det. Det er mit indtryk, at tatovering også i vort samfund, hvor det efterhånden er blevet noget sjældent, er udtryk for en bestemt gruppeholdning, for et bestemt ønske om at tilhøre en gruppe og vise, at man tilhører en gruppe, og at de tatoveringer, som man i så rigt mål har fundet

[Poul Dam.]

blandt unge kriminelle og blandt klientellet på forskellige børne- og ungdomsinstitutioner, er symptomer på et fra samfundsmæssige synspunkter uheldigt gruppeliv. Dette gruppeliv er det, man egentlig skulle angribe. Man har her, som man så ofte gør i moderne tid, beskæftiget sig med symptomer og ikke med årsagerne, og det forekommer mig i sig selv at være meget uheldigt.

Jeg er ingen tilhænger af tatovering; jeg er af den opfattelse, at tatovering er et levn fra fortiden, og at det efterhånden vil forsvinde, men det er altså ikke forsvundet endnu. Man siger, at voksne må have den personlige handlefrihed til at lade sig tatovere, som de vil, men for unge under 18 år gælder det samme ikke. Jeg tror, at vi her som i så mange sammenhænge må indrømme, at 18 års grænsen bliver mere og mere, skal vi sige gammeldags. Vi arbejder i al ungdomsundervisning med en kraftig understregning af de unges ansvar og ansvarsfølelse allerede fra de seneste år i den undervisningspligtige alder. Dette pædagogiske arbejde er ganske overordentlig vanskeligt, hvis man samtidig fra samfundets side møder denne aldersgruppe med en påstand om, at under 18 kan de ikke tage noget ansvar, da har de ingen handlefrihed, da har man lov til og ret til at lave alle mulige forskellige forbud. Det er et generelt synspunkt, jeg her gør gældende; men jeg tror dog, at det også kan have nogen vægt i denne sammenhæng.

Mit forhold til selve lovforslaget, sådan som det nu foreligger, er det, at hvis der er specielle årsager til, at folk, også unge, lader sig tatovere, som vi ikke har fundet frem til, vil lovforslagets vedtagelse udelukkende medføre, at de unge bliver tatoveret af fuskere eller tatoverer hinanden i en eller anden gruppesammenhæng som den, jeg nævnte før, og så er det sidste værre end det første. Jeg tror ikke, vi kommer det onde til livs, som man ønsker at komme til livs — altså alle de resocialiseringsvanskeligheder, man har fremhævet — og jeg tror, at den pæne ændring, der er sket med, at man ønsker at indføre et forbud mod at tatovere i hovedet, på halsen og på hænderne, egentlig også er overflødig. Så vidt jeg kan se, ville

det have været muligt med en tydeliggørelse af straffelovens § 245 at bringe det ind under de almindelige regler om legemsbeskadigelse, og så er denne lov helt overflødig. Sådan som lovforslaget formodentlig vil komme til at foreligge efter anden behandling, agter jeg i hvert fald at stemme imod det ved tredje behandling ud fra de her nævnte synspunkter.

Justitsministeren (*K. Axel Nielsen*): Jeg kan takke udvalget eller i hvert fald det store flertal af udvalget for indstillingen om, at det fremtidig skal forbydes at tatovere personer under 18 år.

Den nye bestemmelse om at forbyde tatovering i hovedet, på hals og hænder kan jeg også tiltræde.

Derimod skuffer det mig at udvalgets flertal går imod bestemmelsen i § 2 om, at lukkeloven også skal gælde for tatovører. For det første kan jeg ikke se det rimelige i, at dette erhverv stilles gunstigere end handlende og håndværkere, der skal overholde lukkeloven, som f. eks. frisører eller indehavere af skønhedssaloner. Det er jo rigtigt, som hr. Per Møller siger, at lovforslaget bygger på det synspunkt, at det ud fra almindelige betragtninger om den personlige handlefrihed som almindelig regel bør stå folk frit for, om de vil tatoveres. I dette synspunkt sker der ingen indgrib ved § 2. Det er ikke rigtigt, som hr. Per Møller hævder, at vi agter at bruge lukkelovsbestemmelsen til at forhindre folk i at blive tatoveret, slet ikke. Kun vil vi forhindre tatovering på tider af døgnet, hvor de, der lader sig overtale, har mindre modstandskraft, ofte på grund af en større eller mindre grad af beruselse.

For det andet har jeg svært ved at acceptere den begrundelse for, at tatovører ikke skal holde lukket efter sædvanlig lukketid, at der så vil opstå nogle amatører, som politiet ikke kan få ram på. Dels tror jeg ikke, der bliver tale om en ret stor amatørvirksomhed, før den tiltrækker sig politiets opmærksomhed — og erhvervsmæssig tatovering vil jo efter forslaget også være forbudt, selv om det er amatører, der gør det — dels kan den omstændighed, at lukkelovens indførelse medfører nogle småovertrædelser, nogle små huller, som jo også den gældende lukke-

[Justitsministeren.]

lov på andre områder har, ikke motivere, at man ikke lukker det store hul, som lovforslaget, hvis det gennemføres, vil lukke.

For det tredje vil jeg gøre opmærksom på, at der, som overlæge Juel Henningsen sagde i udvalget, ikke er holdepunkter for den antagelse, at tatovering hos de professionelle tatovører ikke medfører en sundhedsmæssig risiko.

Jeg græder mig ikke i søvn, dersom § 2 falder ved afstemningen, men jeg frygter, at adskillige af dem, der i fremtiden lader sig tatovere efter lukketid, vil ærgre sig over og begræde, at folketinget ikke tog skridtet fuldt ud og gik ind for, at lukkeloven også skal gælde for dette erhverv, der efter min opfattelse ikke fortjener samfundets særlige bevågenhed.

Må jeg gøre opmærksom på, at jeg i udvalget kunne give den oplysning, at Norge og Sverige ikke har andet tatoveringsproblem end Nyhavn i København.

Jeg må altså anbefale at stemme imod ændringsforslag nr. 2 om, at § 2 skal udgå.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1 og § 1, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 vedtoges ved, at § 2

forkastedes med 82 stemmer mod 29; 4 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 3, § 3, således ændret, og § 4 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i søloven.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 156) findes i tidenden sp. 4885, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 841).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de to følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i lov om måling af skibe.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 157) findes i tidenden sp. 4885, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 841).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden (sidste) behandling af forslag til folketingsbeslutning angående et af den internationale arbejdskonferencen i Genève i 1958 vedtaget udkast til konvention angående søfolks nationale identitetspapirer.

(Første behandling af forslaget til folketingsbeslutning (nr. XVIII) findes i tidenden sp. 4885, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 841).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forslaget til folketingsbeslutning, lovforslagenes paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét,

Hans Pihl: Et enigt udvalg indstiller forslaget om ændringer i søloven til vedtagelse med en enkelt ændring vedrørende § 311 i loven, et ændringsforslag, der er stillet af handelsministeren og tiltrådt af udvalget. Et enigt udvalg indstiller skibsmålingslovforslaget og forslaget til folketingsbeslutning angående søfolks nationale identitetspapirer til vedtagelse uændret.